РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

3 март 2011 година *

По дело C-437/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Tribunal de grande instance de Périgueux (Франция) с акт от 27 октомври 2009 г., постъпил в Съда на 9 ноември 2009 г., в рамките на производство по дело

AG2R Prévoyance

срещу

Beaudout Père et Fils SARL,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н A. Tizzano, председател на състав, г-н J.-J. Kasel, г-н A. Borg Barthet, г-н E. Levits (докладчик) и г-н M. Safjan, съдии,

* Език на производството: френски.

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,
секретар: г-жа R. Şereş, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 30 септември 2010 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за AG2R Prévoyance, от адв. J. Barthélémy и адв. O. Barraut, avocats,

— за Beaudout Père et Fils SARL, от адв. F. Uroz, avocat,

— за френското правителство, от г-н J. Gstalter, в качеството на представител,

— за белгийското правителство, от г-н J.-C. Halleux и г-жа C. Pochet, в качеството на представители,

— за германското правителство, от г-н J. Möller и г-н N. Graf Vitzthum, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от г-н F. Castillo de la Torre и г-н P. J. O. Van Nuffel, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 11 ноември 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 81 ЕО и 82 ЕО.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между AG2R Prévoyance (наричано по-нататък „AG2R“) — осигурителна институция, за която се прилага френският Кодекс за социално осигуряване, и Beaudout Père et Fils SARL (наричано по-нататък „Beaudout“) относно отказа на последното да се осигурява по управляваната от AG2R схема за допълнително възстановяване на медицинските разходи за занаятчийския сектор на пекарството във Франция.

Национална правна уредба

3 Във Франция разходите във връзка с болест или злополука се възстановяват частично от основната схема за социално осигуряване. Частта от разходите, която остава в тежест на осигуреното лице, може да бъде частично възстановена от допълнителна здравна осигуровка.

4 Подобно осигуряване на работниците от даден сектор на дейност може да се предвиди със споразумение или колективен трудов договор, подписани между представителите на работодателите и работниците.

5 Така съгласно член L 911-1 от Кодекса за социално осигуряване:

„Ако не са установени в законови или подзаконови нормативни актове, допълнителните спрямо произтичащите от системата на социално осигуряване колективни права на работниците, бившите работници и правоприемниците се определят с колективни трудови договори или колективни споразумения или след одобрение от мнозинството заинтересовани лица на предложен от ръководителя на предприятието проект за споразумение, или с едностранно решение на ръководителя на предприятието, изготвено в писмена форма и изпратено от ръководителя на всяко заинтересовано лице."

6 Член L 912-1 от Кодекса за социално осигуряване урежда механизма за задължително осигуряване по схема за допълнително възстановяване на медицинските разходи. Този член предвижда:

„Когато в отрасловите или междуотрасловите споразумения, посочени в член L 911-1, се предвижда взаимно застраховане на рисковете, чието покриване те уреждат с помощта на една или няколко от организациите, упоменати в член 1 от Закон № 89-1009 от 31 декември 1989 г. за разширяване на правата, предоставени на осигурените лица срещу някои рискове, или с помощта на една или няколко от институциите по член L 370-1 от Кодекса за застраховането, по които следователно задължително стават страни предприятията, попадащи в приложното поле на тези споразумения, в тях се съдържа разпоредба, която определя при какви условия и на какъв период от време могат да се преразглеждат правилата относно уредбата на взаимното застраховане на рисковете. Периодът, през който се извършва преразглеждането, не може да надвишава 5 години.

Когато посочените по-горе споразумения се прилагат по отношение на предприятие, което преди датата на влизането им в сила е станало страна или е подписало договор с организация, различна от предвидената в тях за еквивалентното осигуряване на същите рискове, приложение намират разпоредбите на член L 132-23, втора алинея от Кодекса на труда."

7 Съгласно член 1 от Закон № 89-1009 от 31 декември 1989 г., съответно изменен със Закон № 94-678 от 8 август 1994 г. (JORF № 184 от 10 август 1994 г.), осигурителни дейности могат да осъществяват единствено застрахователни дружества, осигурителни институции по Кодекса за социално осигуряване или Кодекса за селските райони и взаимозастрахователни организации.

8 В това отношение в член L 931-1 от Кодекса за социално осигуряване се уточнява, че осигурителните институции са частноправни субекти с нестопанска цел, управлявани на паритетни начала от присъединили се членове и членове участници, определени в член L 931-3 от този кодекс. Предметът им на дейност включва по-специално покриване на рисковете от физическо увреждане, свързани със злополука и болест.

9 Съгласно член L 932-9, пета алинея от Кодекса за социално осигуряване осигурителната институция не може да суспендира правата или да прекрати договора с предприятие поради неплащане на дължимите на тази институция вноски.

10 Съгласно член L 132-23 от Кодекса на труда, когато след сключването на действащите колективни трудови договори или договорени споразумения в предприятието започнат да се прилагат браншови колективни трудови договори, отраслови или междуотраслови споразумения, разпоредбите на колективните трудови договори или на споразуменията се привеждат в съответствие с тях.

11 Член L 133-8 от Кодекса на труда предвижда:

„По искане на една от организациите по член L. 133-1 или по инициатива на министъра на труда, след мотивирано становище на предвидената в член L. 136-1 национална комисия по колективно договаряне министърът на труда може да приеме наредба, с която разпоредбите на браншов колективен трудов договор или на отраслово или междуотраслово споразумение, отговарящи на предвидените в предходния раздел особени условия, стават задължителни за всички работници и работодатели, попадащи в приложното поле на посочения колективен трудов договор или споразумение.

След като е сезиран с посоченото в първа алинея искане, министърът на труда трябва задължително и в най-кратък срок да започне процедура по разширяване на обхвата.

Обхватът на действие на колективния трудов договор или на споразумението и на предвидените в тях санкции се разширява за срока и при условията, предвидени в посочения договор или споразумение.

Въпреки това след мотивирано становище на националната комисия по колективно договаряне министърът на труда може да изключи от разширяването клаузите, които са в противоречие с действащите законови и подзаконови нормативни актове, както и клаузите, които не отговарят на положението в попадащия в съответното приложно поле бранш или браншове и могат да бъдат премахнати от колективния трудов договор или от споразумението, без да се променя техният смисъл. При същите условия, без да се засяга приложението на действащите законови и подзаконови нормативни актове, той може да разшири обхвата на непълните с оглед на посочените актове клаузи."

12 С допълнително споразумение от 24 април 2006 г. към националния колективен трудов договор от 19 март 1978 г., което се отнася до въвеждането на схема „за допълнително възстановяване на медицинските разходи“ в занаятчийския сектор на пекарството (наричано по-нататък „Допълнително споразумение № 83“), съсловната организация на работодателите — собственици на пекарни, и различните профсъюзни организации на работниците в сектора се договарят за следното:

„*Член 1*

— Приложно поле

Настоящото допълнително споразумение се прилага за предприятията, попадащи в приложното поле на колективния трудов договор на занаятчийските предприятия в сектора на пекарството и сладкарството.

Член 2

— Присъединяване — Осигуряване

Считано от датата на влизане в сила на настоящото допълнително споразумение, предприятията трябва да осигуряват работниците си в осигурителната организация, като подпишат специален формуляр за осигуряване.

[…]

Член 3

— Осигурени лица

С настоящото допълнително споразумение се въвежда задължителна схема „за допълнително възстановяване на медицинските разходи“ за всички работници от посочените в член 1 от това споразумение предприятия, които имат стаж от поне един месец в едно и също предприятие.

Когато работниците достигнат изисквания стаж, те могат да се ползват от схемата със задна дата, считано от дата на постъпването им в предприятието.

[…]

Член 4

— Права

Правата по настоящата схема са установени въз основа на законовите и подзаконовите нормативни актове в областта на здравното осигуряване, действащи към момента на въвеждане на схемата. При изменение на тези актове и ако е необходимо, правата се преразглеждат в най-кратък срок.

Схемата покрива всички текущи действия и разходи в рамките на периода на покритие, за които е извършено възстановяване и индивидуално авансово плащане по основната схема за социално осигуряване на основание законодателството относно рисковете „болест“, „трудова злополука/професионална болест“ и „майчинство“, както и действията и разходите, които не се поемат в рамките на последната, упоменати изрично в приложената таблица, описваща правата на осигурените лица.

[…]

Член 5

— Вноски и разпределяне

Размерът на вноската по схемата „за допълнително възстановяване на медицинските разходи“ се определя като процент от максималния размер на месечната социалноосигурителна вноска (Plafond Mensuel de la Sécurité Sociale, PMSS).

За 2007 г. определеният процент от PMSS се равнява на 40 [EUR] месечно на работник в рамките на общата схема и 32 [EUR] за схемата Alsace-Moselle.

Този процент се запазва за 2008 г.

След втората година от прилагането на схемата договарящите страни преразглеждат размера на вноската в зависимост от резултатите по схемата и развитието на медицинските разходи и на законовите и подзаконовите актове в областта на здравното осигуряване и на данъчното и социалното право.

[…]

Работодателят и работникът заплащат съответно 50 % от вноската.

[…]

Паритетната комисия заседава поне веднъж годишно, за да разгледа резултатите по схемата, както и всички статистики и данни относно тази схема, които намира за полезни.

[…]

Член 13

— Определяне на осигурителната организация

AG2R Prévoyance […] е определена за осигурителна организация по настоящата схема […]

Условията във връзка с уредбата на взаимното застраховане в рамките на схемата се преразглеждат […] от националната отраслова паритетна комисия в срок от пет години след датата на влизане в сила на настоящото допълнително споразумение.

[…]

Член 14

— Миграционна клауза

Присъединяването на всички предприятия, попадащи в приложното поле на националния колективен трудов договор на занаятчийските предприятия в сектора на пекарството и сладкарството, към схемата „за допълнително възстановяване на медицинските разходи“ и осигуряването на работниците от тези предприятия в определената осигурителна организация са задължителни, считано от датата на влизане в сила, посочена в член 16 от настоящото допълнително споразумение.

За тази цел съответните предприятия получават договор за присъединяване и формуляри за осигуряване.

Тези разпоредби се прилагат и за предприятията, сключили договор за допълнително [покритие] на медицинските [разходи] с друга осигурителна организация при идентични или по-големи от определените в настоящото допълнително споразумение права.

[…]“

13 Съгласно член 16 от него Допълнително споразумение № 83 влиза в сила на 1 януари 2007 г.

14 Член 1 от Допълнително споразумение № 1 от 6 септември 2006 г. към Допълнително споразумение № 83 предвижда по-специално, че през период от най-малко дванадесет месеца, считано от смъртта на осигурено лице, осигурителната организация продължава да покрива медицинските разходи на правоприемниците му, без те да внасят вноски.

15 С член 2 от Допълнително споразумение № 5 от 21 юли 2009 г. към Допълнително споразумение № 83 в последното се въвежда член 4 bis, озаглавен „Пренасяне на правата по схемата за допълнително възстановяване на медицинските разходи“. Този член 4 bis предвижда следното:

„При прекратяване на последния трудов договор на основание, различно от тежко нарушение, и при положение че работникът има право на обезщетение по задължителната схема за осигуряване при безработица, той продължава да се ползва с правата по схемата за допълнително възстановяване на медицинските разходи, предвидена в Допълнително споразумение № 83 […]

[…]

Запазването на правата поражда действие от деня след датата на прекратяване на трудовия договор, при условие че предприятието надлежно е уведомило определената осигурителна организация.

Правата се запазват най-много за срок, равен на срока на последния трудов договор на работника в предприятието, изчислен в месеци, но не за повече от 9 месеца.

[…]

Запазването на правата вследствие на пренасяне се финансира от вноските на предприятията и активно заетите работници […]“

16 Съгласно член 1 от Наредба от 16 октомври 2006 г. за разширяване на действието на допълнително споразумение към националния колективен трудов договор на занаятчийските предприятия в сектора на пекарството и сладкарството:

„Разпоредбите на Допълнително споразумение № 83 стават задължителни за всички работодатели и работници, попадащи в приложното поле на националния колективен трудов договор на пекарите и сладкарите (занаятчийски предприятия) от 19 март 1976 г. […]“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

17 От 10 октомври 2006 г. Beaudout ползва допълнително здравно осигуряване в застрахователно дружество, различно от AG2R.

18 Тъй като отказва да се присъедини към управляваната от AG2R схема, последната предявява иск срещу него пред запитващата юрисдикция, която да разпореди на Beaudout да уреди присъединяването си и да заплати вноските за изминалия период.

19 С насрещен иск ответникът в главното производство оспорва законосъобразността на Допълнително споразумение № 83.

20 След като отхвърля доводите на Beaudout относно съвместимостта на това допълнително споразумение с националното право, запитващата юрисдикция прави опит да съпостави отнесения до нея спор с този, по който е постановено Решение на Съда от 21 септември 1999 г. по дело Albany (C-67/96, Recueil, стр. I-5751).

21 Така тази юрисдикция установява, че за разлика от разглеждания по това дело пенсионен фонд, при който осигуряването е задължително, но с възможност за освобождаване в определени случаи, нито Допълнително споразумение № 83, нито член L 912-1 от Кодекса за социално осигуряване предвиждат освобождаване от осигуряването по разглежданата в главното производство допълнителна здравноосигурителна схема.

22 Тъй като счита, че при тези обстоятелства за разрешаването на спора, с който е сезиран, е необходимо тълкуване на правото на Съюза, Tribunal de grande instance de Périgueux решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„[У]редбата на механизъм за задължително осигуряване в допълнителна здравноосигурителна схема, предвидена в член L 912-1 от Кодекса за социално осигуряване, и допълнителното споразумение, което публичните власти са направили задължително по искане на представителните организации на работодателите и работниците от определен сектор и което предвижда осигуряване само в една организация, определена да управлява допълнителна здравноосигурителна схема, без каквато и да е възможност за предприятията от съответния сектор да бъдат освободени от осигуряване, съответстват ли на разпоредбите на членове 81 ЕО и 82 ЕО или могат да доведат до злоупотреба с господстващо положение от страна на определената организация[?]“

Съображения на Съда

23 В самото начало следва да се подчертае, че макар с поставения въпрос запитващата юрисдикция да иска от Съда само да тълкува с оглед на обстоятелства като тези в главното производство членове 81 ЕО и 82 ЕО, на които понастоящем отговарят членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС, уреждащи действията на предприятията, видно от акта за преюдициално запитване, тази юрисдикция иска по същество да се установи дали решението на публичните власти по искане на представителните организации на работодателите и работниците от определен сектор на дейност да направят задължително прието вследствие на колективни преговори споразумение, което предвижда задължително осигуряване по схема за допълнително възстановяване на медицински разходи, управлявана от определена организация, без възможност за освобождаване от осигуряване, е съвместимо с правото на Съюза.

24 Следва да се припомни обаче, че член 101 ДФЕС, тълкуван във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС, задължава държавите членки да не приемат или оставят в сила мерки, законови или подзаконови, които могат да лишат от полезно действие правилата на конкуренция, приложими за предприятията (вж. по-специално Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 65, Решение от 21 септември 1999 г. по дело Brentjens', C-115/97—C-117/97, Recueil, стр. I-6025, точка 65 и Решение по дело Drijvende Bokken, C-219/97, Recueil, стр. I-6121, точка 55).

25 Освен това съгласно член 106, параграф 1 ДФЕС, на който преди това отговаря член 86, параграф 1 ЕО, в случаите на публични предприятия и на предприятия, на които държавите членки са предоставили специални или изключителни права, държавите членки нямат право нито да приемат, нито да запазят съществуването на какъвто и да е акт, който противоречи на разпоредбите, съдържащи се в Договорите, и в частност на разпоредбите, предвидени в член 18 ДФЕС и членове 101—109 ДФЕС, без да се засягат разпоредбите на член 106, параграф 2 ДФЕС.

26 Задача на Съда е обаче да тълкува всички разпоредби на правото на Съюза, необходими на националните юрисдикции, за да се произнасят по споровете, с които са сезирани, дори тези разпоредби да не са изрично посочени във въпросите, отправени от тези юрисдикции до Съда (вж. в този смисъл Решение от 8 март 2007 г. по дело Campina, C-45/06, Сборник, стр. I-2089, точка 31, както и Решение от 5 март 2009 г. по дело Kattner Stahlbau, C-350/07, Сборник, стр. I-1513, точки 25 и 26).

27 Ето защо, за да бъде Съдът полезен с отговора си на запитващата юрисдикция, следва да се приеме, че поставеният от последната въпрос се отнася до тълкуването на членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС във връзка съответно с член 4, параграф 3 ДЕС и член 106 ДФЕС.

По тълкуването на член 101 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС

28 За да се отговори на тази част от преформулирания преюдициален въпрос, следва в самото начало да се разгледа дали решението на представителните организации на работодателите и работниците в даден професионален сектор да определят организация, която да управлява схема за допълнително възстановяване на медицински разходи, и да поискат от публичните власти да направят осигуряването към тази схема задължително за всички работници от този сектор може да попадне в обхвата на понятието за споразумение между предприятия, решения на сдружения на предприятия и съгласувани практики, забранени с член 101, параграф 1 ДФЕС.

29 В това отношение е важно да се припомни, на първо място, че според Съда поради естеството и предмета на споразуменията, сключени в рамките на колективни преговори между социални партньори и насочени към подобряване на условията на труд, трябва да се приеме, че те не попадат в обхвата на член 101, параграф 1 ДФЕС (вж. в този смисъл Решение по дело Albany, посочено по-горе,

точка 60, Решение по дело Brentjens', посочено по-горе, точка 57, Решение по дело Drijvende Bokken, посочено по-горе, точка 47, Решение от 12 септември 2000 г. по дело Pavlov и др., C-180/98—C-184/98, Recueil, стр. I-6451, точка 67, както и Решение от 21 септември 2000 г. по дело Van der Woude, C-222/98, Recueil, стр. I-7111, точка 22).

30 Ето защо следва да се провери дали естеството и предметът на споразумение като разглежданото в главното производство обосновават изключването на последното от приложното поле на член 101, параграф 1 ДФЕС.

31 От констатациите на запитващата юрисдикция следва, от една страна, че разглежданото в главното производство споразумение е сключено под формата на допълнително споразумение към колективен трудов договор и следователно е резултат от колективни преговори между представителните организации съответно на работодателите и на работниците в занаятчийския сектор на пекарството във Франция.

32 Що се отнася до предмета му, от друга страна, това споразумение въвежда схема за допълнително възстановяване на медицинските разходи, която допринася за подобряване на условията на труд на работниците, като не само им гарантира необходимите средства за посрещане на разходи при болест, трудова злополука, професионална болест или майчинство, но и намалява разходите, които при липсата на колективен трудов договор би трябвало да се поемат от работниците.

33 Обстоятелството, че осигуряването по подобно споразумение е задължително за всички предприятия от съответния сектор на дейност в дадена държава членка и че за разлика от разглежданото в главното производство по дело Albany, посочено по-горе, споразумение, не се предвижда възможност за освобождаване, не поставя под въпрос тази констатация.

34 Всъщност, от една страна, в посоченото решение Съдът не е взел предвид възможностите за освобождаване от осигуряване в разглеждания по това дело пенсионен фонд, за да тълкува член 85, параграф 1 от Договора за ЕО, на който понастоящем отговаря член 101, параграф 1 ДФЕС.

35 От друга страна, от точки 26 и 27 от Решение по дело Van der Woude, посочено по-горе, следва, че не попада в приложното поле на член 101, параграф 1 ДФЕС колективен трудов договор относно здравноосигурителна схема, в рамките на която се предвижда осигуряване в една-единствена организация и която по този начин изключва възможността за осигуряване в конкурентна организация.

36 Ето защо следва да се установи, че поради естеството и предмета си споразумение като Допълнително споразумение № 83 не попада в обхвата на член 101, параграф 1 ДФЕС.

37 На второ място, от постоянната съдебна практика следва, че макар сам по себе си член 101 ДФЕС да се отнася единствено до действията на предприятията, а не до законовите или подзаконови мерки на държавите членки, този член, тълкуван във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС, задължава държавите членки да не приемат или оставят в сила мерки, законови или подзаконови, които могат да лишат от полезно действие правилата на конкуренцията, приложими за предприятията. Такава е хипотезата, когато държава членка налага или благоприятства сключването на споразумения, противоречащи на член 101 ДФЕС, или засилва последиците от такива споразумения, или лишава собствената си правна уредба от държавния ѝ характер, като предоставя на частни оператори отговорността по вземане на решения за намеса от икономически характер (вж. в този смисъл Решение от 18 юни 1998 г. по дело Комисия/Италия, C-35/96, Recueil, стр. I-3851, точки 53 и 54, Решение по дело Corsica Ferries France, C-266/96, Recueil, стр. I-3949, точки 35, 36 и 49, както и Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 65).

38 В това отношение следва да се отбележи, че тъй като, видно от точка 36 от настоящото решение, споразумение като Допълнително споразумение № 83 не попада в обхвата на член 101, параграф 1 ДФЕС, публичните органи могат свободно да го обявяват за задължително за лица, които формално не са обвързани от него (вж. по аналогия Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 66, Решение по дело Brentjens', посочено по-горе, точка 66 и Решение по дело Drijvende Bokken, посочено по-горе, точка 56).

39 Ето защо на първата част от преформулирания въпрос следва да се отговори, че член 101 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска решението на публичните власти по искане на представителните организации на работодателите и работниците от определен сектор на дейност да направят задължително за всички предприятия от съответния сектор прието вследствие на колективни преговори споразумение, което предвижда задължително осигуряване по схема за допълнително възстановяване на медицински разходи, без възможност за освобождаване.

По тълкуването на член 102 ДФЕС във връзка с член 106 ДФЕС

Относно квалификацията като предприятие по смисъла на член 102 ДФЕС

40 Що се отнася до тълкуването на член 102 ДФЕС, следва да се определи дали институция като AG2R е предприятие по смисъла на тази разпоредба.

41 В това отношение е важно да се припомни, че в контекста на правото на Съюза в областта на конкуренцията понятието за предприятие обхваща всяко образувание, което извършва икономическа дейност, независимо от неговия правен статут и начин на финансиране (вж. по-специално Решение от 23 април 1991 г. по дело Höfner и Elser, C-41/90, Recueil, стр. I-1979, точка 21, както и Решение от 11 декември 2007 г. по дело ETI и др., C-280/06, Сборник, стр. I-10893, точка 38).

42 От постоянната съдебна практика следва, че всяка дейност, която се състои в предлагане на стоки или услуги на даден пазар, представлява икономическа дейност (вж. по-специално Решение от 22 януари 2002 г. по дело Cisal, C-218/00, Recueil, стр. I-691, точка 23).

43 В конкретния случай от член L 931-1 от Кодекса за социално осигуряване следва, че като попадаща в обхвата на посочения кодекс осигурителна институция AG2R е частноправен субект с нестопанска цел, чийто предмет на дейност е покриването на рисковете от физическо увреждане, свързани със злополука и болест. От една страна, при осъществяване на тази дейност съгласно член L 932-9 от същия кодекс подобна институция не може нито да суспендира правата, нито да прекрати договора с дадено предприятие поради неплащане на дължимите от това предприятие вноски. От друга страна, макар предприятията, попадащи в обхвата на националния колективен трудов договор на занаятчийските предприятия в сектора на пекарството и сладкарството, да са длъжни да се осигуряват по управляваната от AG2R схема, като последица от това съгласно Допълнително споразумение № 83 AG2R трябва от своя страна да осигурява всички работници от тези предприятия, независимо от подлежащия на покриване риск, и като насрещна престация да получава вноски с еднакъв размер, заплащани поравно от работодателя и работника, независимо от размера на предприятието или възнаграждението на осигурения работник.

44 Ето защо със схема за допълнително възстановяване на медицински разходи като разглежданата в главното производство се преследва социална цел, доколкото се предвижда допълнителна задължителна социална закрила на всички работници от даден икономически сектор.

45 Социалната цел на дадена осигурителна схема обаче не е достатъчна сама по себе си, за да се изключи възможността разглежданата дейност да бъде квалифицирана като икономическа (вж. в този смисъл Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 86, Решение по дело Pavlov и др., посочено по-горе, точка 118, Решение по дело Cisal, посочено по-горе, точка 37 и Решение по дело Kattner Stahlbau, посочено по-горе, точка 42).

46 Следва да се разгледа и по-специално, от една страна, дали може да се приеме, че тази схема прилага принципа на солидарност, и от друга страна, дали тя подлежи на контрол от държавата, която я е въвела — фактори, които могат да изключат икономическия характер на дадена дейност (вж. в този смисъл Решение по дело Kattner Stahlbau, посочено по-горе, точка 43 и цитираната съдебна практика).

— По прилагането на принципа на солидарност

47 Що се отнася до прилагането на принципа на солидарност, от общата преценка на разглежданата в главното производство схема следва, първо, че тя се финансира от вноски, чийто размер е предварително определен и следователно не е пропорционален на осигурения риск.

48 Всъщност съгласно член 5, втора алинея от Допълнително споразумение № 83 вноската е определена в размер на 40 EUR и се заплаща отчасти от работодателя и отчасти от работника.

49 Следователно в рамките на тази схема не се вземат предвид фактори като възрастта, здравословното състояние или особените рискове, свързани със заеманата от осигурения работник длъжност.

50 Поради това естеството на изплащаните от AG2R обезщетения, както и обхватът на предоставеното покритие не са пропорционални на размера на заплащаните вноски.

51 Второ, в някои случаи обезщетенията се изплащат независимо от дължимите вноски. Най-напред това следва от член 3, втора алинея от Допълнително споразумение № 83, който предвижда, че работникът може да се ползва от правата по схемата със задна дата, когато придобие минималния стаж от един месец, изискван за присъединяване към посочената схема. На следващо място, съгласно член 4 bis от това допълнително споразумение медицинските разходи на осигуреното лице по принцип продължават да се покриват през определен период след прекратяване на трудовия му договор. На последно място, член 1 от Допълнително споразумение № 1 от 6 септември 2006 г. към Допълнително споразумение № 83 предвижда, че през период от най-малко дванадесет месеца, считано от смъртта на осигуреното лице, продължават да се покриват медицинските разходи на неговите правоприемници.

52 С оглед на всички тези сведения изглежда, че схема за допълнително възстановяване на медицински разходи като разглежданата в главното производство се характеризира с висока степен на солидарност.

— По държавния контрол

53 За да се определи дали организация като разглежданата в главното производство може да се квалифицира като предприятие, осъществяващо икономическа дейност, следва да се анализира обхватът на упражнявания от държавата контрол по отношение на начина на функциониране на тази схема.

54 В конкретния случай, на първо място, с член L 911-1 от Кодекса за социално осигуряване на социалните партньори се признава възможността сами да определят, с колективни трудови договори или колективни споразумения, допълнителните спрямо произтичащите от системата на социално осигуряване колективни права на работниците, бившите работници и правоприемниците.

55 На второ място, член L 912-1 от същия кодекс предвижда, че в тези споразумения се съдържа разпоредба, която определя при какви условия и на какъв период от време социалните партньори могат да преразглеждат правилата относно уредбата на взаимното застраховане на рисковете.

56 На трето място, съгласно член L 133-8 от Кодекса на труда министърът на труда трябва да приеме наредба, с която разпоредбите на подобни споразумения да станат задължителни за всички работници и работодатели, за които те се прилагат.

57 В рамките на тази правна уредба на представителите на работодателите и работниците от занаятчийския сектор на пекарството се възлага, при определени условия, задачата да упражняват контрол върху начина на функциониране на разглежданата в главното производство схема.

58 В този контекст с Допълнително споразумение № 83 се признава основната роля на тези представители, тъй като съгласно член 13, втора алинея паритетна комисия, съставена от равен брой представители на работодателите и на работниците, е натоварена в срок от пет години, считано от датата на влизане в сила на това допълнително споразумение, да преразглежда правилата относно уредбата на взаимното застраховане на рисковете в рамките на съответната схема. Освен това член 5, четвърта алинея от посоченото споразумение предвижда, че след втората година на прилагане на схемата договарящите страни преразглеждат определения размер на вноската. В този член се уточнява също, че веднъж годишно паритетната комисия разглежда резултатите по схемата.

59 Въпреки това други характеристики, свързани с определянето на AG2R като организация, управляваща схемата за допълнително възстановяване на медицинските разходи, биха могли да доведат до извода, че то разполага с известна автономия.

60 На първо място, член L 911-1 от Кодекса за социално осигуряване предвижда, че допълнителните колективни права на работниците могат да бъдат установени по различен начин. В този контекст социалните партньори правят избора да приемат колективен трудов договор, като се има предвид, че тази разпоредба позволява подобно покритие да се предвиди и на равнището на дадено предприятие, а не на равнището на цял професионален сектор.

61 На второ място, съгласно член 1 от Закон № 89-1009, съответно изменен със Закон № 94-678, осигурителни дейности могат да осъществяват не само осигурителните и взаимозастрахователни институции, но и застрахователните дружества.

62 От посоченото следва, че не съществува законово задължение за социалните партньори да определят AG2R като организация, която да управлява схема за допълнително възстановяване на медицински разходи като разглежданата в главното производство, нито за AG2R действително да поеме управлението на подобна схема.

63 В този контекст в становището си Beaudout твърди, че съществуват други осигурителни институции и застрахователни дружества, които преди определянето на AG2R с Допълнително споразумение № 83 са предлагали по същество идентични услуги на предоставяните от тази организация.

64 Поради това се поставя въпросът, от една страна, при какви обстоятелства AG2R е определено с Допълнително споразумение № 83 и от друга страна, с каква свобода на договаряне е разполагала тази организация във връзка с условията за определянето ѝ, както и как тези фактори се отразяват на начина на функциониране на съответната схема като цяло.

65 Всъщност в зависимост от тези обстоятелства и свобода на договаряне, които трябва да се разгледат от запитващата юрисдикция, би могло да се заключи, че макар да е с нестопанска цел и да действа въз основа на принципа на солидарност, AG2R е осъществяващо икономическа дейност предприятие, избрано от социалните партньори по финансови и икономически съображения измежду други предприятия, с които то е в конкуренция на пазара на предлаганите от него осигурителни услуги.

Относно приложимостта на член 106, параграф 2 ДФЕС

66 Доколкото AG2R трябва да се разглежда като осъществяващо икономическа дейност предприятие по смисъла на член 102 ДФЕС, решението на публичните власти да направят задължително осигуряването по схема за допълнително възстановяване на медицински разходи за целия занаятчийски сектор на пекарството във Франция, без възможност за освобождаване, задължително би предположило на тази организация да се предостави изключително право да събира и да управлява вноските, които работодателите и работниците от този сектор заплащат по схемата. Ето защо подобна организация би могла да се приеме за предприятие, на което са предоставени изключителни права по смисъла на член 106, параграф 1 ДФЕС (вж. в този смисъл Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 90, Решение по дело Brentjens', посочено по-горе, точка 90 и Решение по дело Drijvende Bokken, посочено по-горе, точка 80).

67 След като поради тези изключителни права предприятията в занаятчийския сектор на пекарството във Франция не биха могли да се осигуряват по управлявана от друга организация схема за допълнително възстановяване на медицински разходи, AG2R би разполагало със законоустановен монопол върху съществена част от общия пазар и би могло да се приеме, че заема господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС (вж. по аналогия Решение по дело Pavlov и др., посочено по-горе, точка 126).

68 Съгласно постоянната съдебна практика обаче създаването на господстващо положение чрез предоставяне на изключителни права по смисъла на член 106, параграф 1 ДФЕС само по себе си не е несъвместимо с член 102 ДФЕС. Държава членка нарушава забраните, установени в посочените две разпоредби, единствено когато самото упражняване на предоставените изключителни права води до това разглежданото предприятие да злоупотребява с господстващото си положение или когато тези права могат да създадат положение, водещо до това предприятието да извърши подобна злоупотреба (вж. Решение по дело Höfner и Elser, посочено по-горе, точка 29, Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 93, Решение по дело Brentjens', посочено по-горе, точка 93, както и Решение по дело Drijvende Bokken, посочено по-горе, точка 83).

69 Подобна злоупотреба, противоречаща на член 106, параграф 1 ДФЕС, е налице по-специално, когато държава членка предоставя на предприятие изключително право да осъществява някои дейности и създава положение, в което предприятието явно не може да задоволи търсенето на пазара във връзка с този вид дейности (вж. в този смисъл Решение по дело Höfner и Elser, посочено по-горе, точка 31, както и Решение по дело Pavlov и др., посочено по-горе, точка 127).

70 В това отношение Beaudout отказва да се осигурява по управляваната от AG2R схема, с мотива че други застрахователни предприятия предоставяли по-големи права в сравнение с AG2R.

71 Въпреки това трябва да се подчертае, от една страна, че невъзможността на предприятията от занаятчийския сектор на пекарството във Франция да се обърнат към други организации, за да осигурят работниците си във връзка с допълнителното възстановяване на медицински разходи, както и произтичащото от това ограничение на конкуренцията са пряка последица от предоставеното на AG2R изключително право (вж. по аналогия Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 97, Решение по дело Brentjens', посочено по-горе, точка 97 и Решение по дело Drijvende Bokken, посочено по-горе точка 87).

72 От друга страна, както отбелязва генералният адвокат в точка 98 от заключението си, нито предоставената от запитващата юрисдикция преписка, нито представените пред Съда становища позволяват да се заключи, че предлаганите от AG2R услуги не отговарят на потребностите на съответните предприятия.

73 При тези обстоятелства остава още да се провери дали AG2R е натоварено с функцията да оказва услуга от общ икономически интерес по смисъла на член 106, параграф 2 ДФЕС.

74 Всъщност, както следва от точки 47—52 от настоящото решение, схема за допълнително възстановяване на медицински разходи като управляваната от AG2R се характеризира с висока степен на солидарност. Освен това Допълнително споразумение № 83 предвижда особени ограничения за AG2R, по-специално от финансово естество, за да се гарантира предоставянето на покритие на осигурените лица в дългосрочен план.

75 Beaudout твърди обаче, че въвеждането на механизъм на освобождаване от осигуряване не застрашава финансовото равновесие на организацията, управляваща разглежданата в главното производство схема.

76 В това отношение следва да се припомни, че съгласно съдебната практика, за да бъдат изпълнени условията за прилагане на член 106, параграф 2 ДФЕС, не е необходимо да съществува заплаха за финансовото равновесие или икономическата жизнеспособност на предприятието, натоварено с управлението на услуга от общ икономически интерес. Достатъчно е, ако липсват спорните изключителни права, да не могат да бъдат изпълнени възложените на предприятието особени задачи, уточнени посредством наложените му задължения и ограничения, или запазването на тези права да е необходимо, за да се даде възможност на притежателя им да изпълни задачите от общ икономически интерес, които са му възложени при приемливи от икономическа гледна точка условия (вж. в този смисъл Решение по дело Albany, посочено по-горе, точка 107, Решение по дело Brentjens', посочено по-горе, точка 107 и Решение по дело Drijvende Bokken, посочено по-горе, точка 97).

77 Следва да се заключи обаче, че ако се премахне миграционната клауза, а оттам и изключителното право на AG2R да управлява схемата за допълнително възстановяване на медицински разходи за всички предприятия от занаятчийския сектор на пекарството във Франция, би съществувала опасност тази организация, макар съгласно Допълнително споразумение № 83 да е длъжна да покрие рисковете на работниците в тези предприятия при определените в споразумението условия, да бъде изправена пред проблем, свързан с напускането на осигурени лица с ограничени рискове, тъй като последните ще се обърнат към предприятия, които ще им предоставят сходни или дори по-големи права срещу вноски с по-нисък размер. При тези обстоятелства нарастването на дела на „лошите рискове", които AG2R ще трябва да покрива, би довело до увеличаване на цените на услугите, така че тази организация не би могла да предложи покритие със същото качество на приемлива цена.

78 Това важи в още по-голяма степен за схема като разглежданата в главното производство, която се характеризира с висока степен на солидарност, по-специално поради обстоятелството, че размерът на вноските е предварително определен, и поради задължението за покриване на всички рискове.

79 Всъщност подобни ограничения, поради които предоставяната от съответната организация услуга е по-малко конкурентна спрямо сходна услуга, предоставяна от застрахователни дружества, за които тези ограничения не се прилагат, допринасят за обосноваване на изключителното право на тази организация да управлява подобна схема, без да е възможно освобождаване от осигуряване.

80 Поради това премахването на миграционна клауза като предвидената в Допълнително споразумение № 83 би могло да доведе до невъзможност за съответната организация да изпълни задачите от общ икономически интерес, които са ѝ възложени при приемливи от икономическа гледна точка условия.

81 Ето защо на втората част от преформулирания въпрос следва да се отговори, че доколкото дейността по управление на схема за допълнително възстановяване на медицински разходи като разглежданата в главното производство трябва да се квалифицира като икономическа — като това трябва да се провери от запитващата юрисдикция, — членове 102 ДФЕС и 106 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че при обстоятелства като тези в главното производство допускат публичните власти да предоставят на осигурителна организация изключително право да управлява тази схема, без възможност предприятията от съответния сектор на дейност да бъдат освободени от осигуряване по посочената схема.

По съдебните разноски

82 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) **Член 101 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска решението на публичните власти по искане на представителните организации на работодателите и работниците от определен сектор на дейност да направят задължително за всички предприятия от съответния сектор прието вследствие на колективни преговори споразумение, което предвижда задължително осигуряване по схема за допълнително възстановяване на медицински разходи, без възможност за освобождаване.**

2) **Доколкото дейността по управление на схема за допълнително възстановяване на медицински разходи като разглежданата в главното производство трябва да се квалифицира като икономическа — като това трябва да се провери от запитващата юрисдикция, — членове 102 ДФЕС и 106 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че при обстоятелства като тези в главното производство допускат публичните власти да предоставят на осигурителна организация изключително право да управлява тази схема, без възможност предприятията от съответния сектор на дейност да бъдат освободени от осигуряване по посочената схема.**

Подписи